

VNÍMAVÝ VYPRAVĚČ

Polská spisovatelka **Olga Tokarczuková** (*1962), nositelka Nobelovy ceny za literaturu (2018), proslula hlavně svými romány *Pravěk a jiné časy* (1996), *Běguni* (2007) a *Knihy Jakubovy* (2014); česky vyšly i další romány, povídky a eseje. Nejnověji u nás vyšel esejistický soubor *Vnímavý vypravěč* z roku 2020 (přeložil Petr Vidlák, vydal Host), který obsahuje osm samostatných esejů či přednášek včetně té nobelovské a čtyři „lodžské přednášky“. Autorka se v textech věnuje vlastnímu psaní a četbě a literatuře obecně, nevynechává ale ani témata vztahující se k současnému světu či ke vztahu

člověka ke zvířatům a věcem a také k autorčinu oblíbenému cestování. Je to celkem čtivá všehochuť, nahlédnutí do autorské dílny, odhalení některých tvůrčích postupů (třeba jak psala *Knihy Jakubovy*, až obludný historický román svým rozsahem a složitostí i množstvím postav, nebo jak se zrodila svérázná postava Jany Dušejkové z románu *Svůj vůz i pluh ved' přes kosti mrtvých*), jak se díky interne-

tu změnil náš svět, jak se změnilo čtenářství apod. Autorka často uplatňuje své psychologické vzdělání a velikou sečtělost a dává rady začínajícím spisovatelům. Nebojí se být kritická a zároveň se vyznává ze svých přání a ze svého vidění světa. Tokarczuková sice nepřináší nic výrazně nového, ale řada jejích úvah o čtení a psaní je velmi zajímavých a podnětných, navíc jakékoli nahlédnutí do tvůrčí dílny je přitažlivé. Asi nejlepší je titulní nobelovská přednáška zařazená na konec knihy. Podle autorky je literatura jednou „z mála oblastí, které se nás snaží udržet u podstaty světa, protože její povaha je vždy ‚psychologická‘.“ – „Pouze literatura nám umožňuje hluboce vstoupit do života jiné bytosti, pochopit její důvody, sdílet její pocity, prožít její osud.“ Tokarczuková píše fikci, ale nikdy to nesmí být vycucané z prstu: „Když píšu, musím všechno cítit uvnitř sama sebe. Musím skrz sebe procedit všechny bytosti a předměty objevující se v knize, vše lidské i mimolidské, živé i neobdařené životem. Na každou věc a osobu se musím podívat zblízka, s největší vážností, a zosobnit v sobě, personalizovat.“ Právě k tomu jí slouží vnímavost. A právě tak se možná rodí velká literatura.

MILAN VALDEN